

Dr. sc. Ivan ZOVKO, docent
Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru
ivan.zovko@pf.sum.ba

UDK: 343.222 : 347.19
Primljeno: 30. ožujka 2022.
Prihvaćen 19. travnja 2022.
Pregledni znanstveni rad

KAZNENA ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA

Sažetak: U suvremeno doba sve se više pravne osobe pojavljuju kao aktivni počinitelji različitih kaznenih djela, najčešće onih kojima je motiv stjecanje financijske dobiti. Posve je jasno da su pravne osobe nositelji pravnog subjektiviteta, koji je različit od subjektiviteta fizičkih osoba, te se stoga postavlja i pitanje vrste i oblika kaznene odgovornosti pravnih osoba, te fizičkih osoba koje djeluju unutar pravnih osoba. U radu se posebno analiziraju slijedeća pitanja povezana sa kaznenom odgovornosti pravne osobe: kaznena odgovornost i granice odgovornosti pravne osobe za kazneno djelo, pojam odgovorne osobe, odgovornost pravne osobe za pokušaj, pravna osoba u stečaju te prestanak rada pravne osobe.

Ključne riječi: kaznena odgovornost, pravna osoba, oblici krivnje, odgovorna osoba, granice odgovornosti, sustav sankcija, mjere sigurnosti, imovina.

1. Uvod

Predmet članka je nedovoljno obrađena materija kaznene odgovornosti pravnih osoba. Stupanjem na snagu Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine, a potom i entitetskih zakona, u naše kazneno zakonodavstvo uvedena je odgovornost pravnih osoba za kaznena djela. Time se naše kazneno zakonodavstvo uvrstilo u značajan broj država u čijim je pravnim propisima predviđena odgovornost pravnih osoba za kaznena djela u skladu s brojnim dokumentima Vijeće Europe, Europske unije i Ujedinjenih naroda, kojima se od država članica zahtjeva ili im se preporučuje uvođenje odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. Posebno je značajna Konvencija za zaštitu financijskih interesa Europskih zajednica koju su 27. srpnja 1995. godine potpisale države članice Europske unije, kojom su propisane obveze država članica prema kaznenom djelu prijevare na štetu proračunskih sredstava Zajednice. Međutim, države članice smatrale su da inkriminiranje i sankcioniranje prijevare ne osigurava potrebnu zaštitu financijskim interesima Zajednice jer postoje i drugi oblici kriminaliteta kao što su korupcija, pranje novca i kriminalitet pravnih osoba kojima se oštećuju ili ugrožavaju proračunska sredstva Zajednice, a države članice ih ne inkriminiraju na odgovarajući način. Stoga su ubrzo nakon donošenja Konvencije donijele 1996. godine njezin Prvi protokol o korupciji među nacionalnim i europskim službenicima¹, a 1997. godine i Drugi protokol o kaznenoj odgovornosti pravnih osoba i pranju novca.²

Danas postoji opći konsenzus da je sudioništvo pravnih osoba u počinjenju kaznenih djela sve veći, posebice u području gospodarskog, organiziranog i financijskog kriminaliteta. Nadalje pravne osobe koje legalno obavljaju određenu gospodarsku djelatnost,

¹ Protocol drawn up on the basis of Article K. 3 of the Treaty on European Union to the Convention on the protection of the Communities financial interests , 1996., 2. - 10.

² Second Protocol, drawn up on the basis of Article K. 3 of the treaty on European Union, to the Convention on the protection of the European Communities financial interests, 1997., 12. – 22.